

ПО-ВНИМАТЕЛНО ПРИ ОБОБЩЕНИЯТА!

Наскоро споделих с главния реактор на в. „Орбита” Димитър Пеев, че ще бъде в стила на вестника, ако обърне внимание на творчеството на Петър Бобев — имах предвид, току-що излезлия му роман „Светещата гибел” и трайното насочване на писателя напоследък към приключенската и научно-фантастичната литература. Наброявах се вече 26 негови книги: не е ли редно някой да се заеме с един по-цялостен поглед върху това творчество, върху една преценка на това творчество? Наистина по повод 60-годишнината на писателя (1974 г.) се появиха два кратки профила (в. сп. „Деца, изкуство, книги” от Виолета Ненчева и предговор от Христо Недялков към юбилейния сборник с второто издание на повестите „Белият лощман” и „Теао Немият”). Но оттогава изминаха вече пет години, отпечатани бяха нови повести и романи на Петър Бобев, това още повече оформяше физиономията и стремежите на писателя, така търсен от юношите и младежта. Пък и не само от тях...

И ето че е налице такова... обобщение: Георги Цанков нарече в брой 11 на „Литературен фронт” най-новия му роман „Светещата гибел” не как да е, а „булевардно четиво”, а обемистото творчество на Петър Бобев — „двадесетина романчета за китове и пирати”; нещо повече — в същото това изречение той направо оспорва въобще писателските му качества. А ето и самият израз: „...който успее да издаде двадесетина романчета за китове и пирати, ще се нарича писател, който няма това щастие — господ да му е на помощ!”

Работата е там, че Петър Бобев е имал щастието да бъде открит като писател не от Георги Цанков, а от... Ран Босилек и Ангел Каралийчев. През 1953 г. Ран Босилек нарочно вика на разговор близо четиридесетгодишния агроном, насърчава го, помества в сп. „Дружинка” първия му разказ „Покореният вятър”, по-късно подбира двайсетина разказа за растенията и ги предоставя на Ангел Каралийчев. Така през 1955 г. издателство „Български писател” пуца първата книга на Бобев „Деца на слънцето”; през 1963 г. Каралийчев отново е негов редактор — този път на романа му „Свирепият” (виж предговора на Христо Недялков в споменатия юбилеен сборник, издание пак на „Български писател, 1975 г.).

Някой може би ще попита: а вие какво отношение имате към всичко това? Ами ето какво: през същата тази 1955 г. написах една кратка рецензия за първата книга на Петър Бобев. Позволявам си да цитирам две изречения от нея: „Петър Бобев е работил грижливо над всяка приказка, намерил е подходящ език и образи, намерил е допирната точка с детските души. Има места обаче, където авторът е допуснал примитивизъм („Болното лимонче”) и неравност в общия научно-фантастичен тон („Чудното цвете”)... И по-нататък: „... успехът задължава Петър Бобев да работи още по-грижливо, показва възможностите на автора да създаде и други произведения с определен научно-фантастичен характер. Такива произведения засега се броят на пръсти, тях нашите дена и юноши чакат с особено нетърпение. Затова в тая област Бобев трябва да насочи усилията си. На лице у него са и научна подготовка, и фантазия, и дарование.”

Бъдещето показва, че писателят намери себе си именно в тази област. Следях с особено внимание неговото творчество. Случи се така, че бях член на журито, което награди повестта на писателя „Теао Немият” на анонимния конкурс на издателство „Народна младеж” и Кабинета за научна фантастика през 1964 г. Времето показва, че журито не е сгрещило, но явно Георги Цанков не е чел тази повест, защото с лека ръка

я слага в купа на романчетата за китове и пирати. По-нататък — в една своя проблемна статия („Отново към романтиката на приключението!”, в „Народна култура”, бр. 4, 1973 г.) препоръчах на вашата кинематография да се обърне в своите екранизации и към такива, получили признание произведения от жанра, като „Остров Тамбукту” на Марко Марчевски, „По следите на заточеника” на Григор Угаров и „Опалите на Нефертити” на Петър Бобев. Тогава и стана личното ми запознанство с писателя — той дойде в редакцията, осведомя ме, че никой от кинематографията не се е обръщал към него; после в знак на благодарност ми подари току-що излезлия си роман „Горан, мечи побратим”, роман, построен много оригинално — всяка плава вместо заглавие носи стихове от народни песни, но не само това определя нейния български дух. А през 1977 г. в брой 9 на в. „Орбита” излезе рецензията ми за неговия научно-фантастичен роман „Отмъщението на мъртвия инка”. Продължавах да изразявам радостта си от растежа на писателя, от докосването му и до исторически, и до актуални проблеми. На извънредно актуалния проблем за опазване на природата, за опазване равновесието в природата е посветен и най-новият му роман „Светещата гибел”, който предизвика „тъжното веселие” на Георги Цанков.

И ето че някой може би пак ще попита: но защо ни разказвате всичко това, да не би да сте... адвокат на Петър Бобев?

Не съм му адвокат, писателят си има много по-добри адвокати — своите книги, които за ужас на младия критик се издават в 30 000, в 40 000, даже и в 50 000 тираж, както е в случая със „Светещата гибел”. Искам да опровергая една неправда. А може би съм и някак лично засегнат: в началото на своя подлистник същият критик казва така: „Много ми се иска да мярна отнякъде вътрешните рецензии на тази книга, да прегледам ръкописа с редакторските бележки”. А аз, заедно с проф. Цоло Пешев, съм един от рецензентите на романа. Да ги е „мярнал” — смятам, че тези рецензии не са държавна тайна и издателство „Отечество” щеше да му съдействува. Но там е работата, че не е сторил това, че въобще малко познава обемистото творчество на Петър Бобев, а щом е така, мисля, че няма правото да обвинява в неосведоменост всичките досегашни рецензенти и редактори на книгите му, които са имали „неблагоразумието” да му „помогнат” да влезе в Съюза на българските писатели, да квалифицира като „романчета за китове и пирати” такива произведения като „Гушерът от ледовете”, „Свирепият”, „Самотникът от ледената пустиня”, „Белият лоцман”, „Жрицата на змията”, „Галатея”, „Теао Немият”, „Драконът от Луалаба”, „Симба”, „Опалите на Нефертити”, „Отмъщението на мъртвия инка”, „Светещата гибел”... Времето, разбира се, ще покаже най-добре крайната истина, но и сега може да се твърди, че те ще останат в нашата юношеска литература, ще се четат и препрочитат не само от българските читатели. Редактори на тези книги са били известни наши писатели като Ангел Каралийчев, Цветан Ангелов, Георги Струмски и др. ... И чудно, някой от тези подготвени хора не е „сигнализирал”, че съдействува за издаването на... „булевардно четиво”! Напротив — пет от книгите на Петър Бобев са удостоени с награди я поощрения, шест от тях са издадени в чужбина: в Съветския съюз — 2, в ГДР — 3, в Полша — 1, и то пак в големи тиражи — за изненада на Георги Цанков!

С тези факти обаче младият критик не се е съобразил, той е предпочел въз основа на отделни изрази, откъснати от контекста, да изяви своята „смелост”, да прави — както се казва — от тях капитал и заради тях да не вижда значителното, да не вижда постиженията на писателя. В по-голямата част от своето творчество, в историко-приключенските и особено в научно-фантастичните си произведения, Петър Бобев има интересни находки — оригинални, чисто негови; той не „витае” извън времето, докосва се до проблемите на вчерашния а на днешния ден с много предварителна подготовка и неговата фантастика в това отношение не звучи като фантасмагория. В редица случай

неговите главни герои са българи и те са носители на доброто начало, на най-прогресивните веяния в науката и в никакъв случай не са аполитични (естественикът Христо Наумов и дъщеря му Люба, Крум Димов в сестра му Мария, д-р Стефан Павлов, археологът Боян Симов, учителят Лазар Димчев и сестра му Денница, д-р Елена Костова и мъжът ѝ Марко Булгаро). Ако Джек Лондон ни остави своя героиня-животни (Белият зъб от едноименната повест и кучето Бък от „Дивото зове“), ако Херман Мелвил превърна приключенския си роман „Моби Дик или Белият кит“ в алегорична картина на борбата на човека срещу злото, ако немският писател Волф Дуриан ни запозна в над десет издания със своя герой — вълка Робър от едноименната си повест, ако канадският писател Джеймс Оливър Кърруд ни разказа една поетична история за Севера чрез съдбата на дивото куче Казан и неговата вярна Сива вълчица, то и в скромната практика на Петър Бобев откриваме одухотворено обрисувани образи на ослепения от хората кашалот Свирепия, на белия делфин от „Белият лощман“, на октопода и невероятното му, но правдоподобно приятелство със самотния младеж от „Теао Немият“, на лъвицата Симба, на самотната моржица, която отглежда бяло мече и се грижи за него като майка („Самотникът от ледената пустиня“), на кашалотите и свръхкалмарите — Четириногия, Белязания, Едноокия — от „Светещата гибел“... С основание Христо Недялков отбелязва в споменатия предговор от 1975 г., че повестта „Белият лощман“ с право се смята като завоевание на детско-юношеската ни литература“ и че „тук най-пълно Петър Бобев се е доближил до психологическите преживявания на героите си“, че „те по свой начин мислят, чувствуват, страдат и се радват“...

Петър Бобев разказва увлекателно и въпреки че в редица случая трябва да разясни дадена научно-фантастична хипотеза, езикът му е достъпен. Той пише така, че — ако можем да се позовем на израза на Жорж Сименон — да го разбират всички. Нещо особено важно за читателя — младия и не съвсем младия. Кое то съвсем не значи, че това е „таванът“ на неговите стилистични и езикови възможности или че творчеството му е без слабости, че бъдещите негови критици не трябва да ги търсят и посочват — нещо, което ще бъде в негова полза, в полза на българската литература. Не от полза за тази литература обаче са, според мен, критичните оценки на Георги Цанков. Засега Петър Бобев е такъв, какъвто се очертава със своите 26 книги — търсен, очакван и желан, особено от младия читател. За да уточня и квалифицирам неговата позиция, обсега на неговите търсения в областта на научната фантастика с един израз, ще се позова на неговото лаконично изказване: „На земята има не по-малко тайни за откриване, отколкото в Космоса.“ Затова и може би неговият постоянен читател (а задължително и критик!) е вече забелязал, че обектите на неговите научно-фантастични хипотези, търсения, предположения са винаги земни. И какво по-хубаво от това: човекът — писателят — подобно на древния Антей — се държи здраво за земята, за нейните наболели, важни, актуални проблеми.

Сметнах за необходимо да кажа всичко това – може би ще бъде от полза за младия критик.

Чавдар Гешев

[Назад към основната страница](#)